

TIESAS RĪKOJUMS (otrā palāta)

2005. gada 14. jūlijā *

Lieta C-52/04

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Bundesverwaltungsgericht* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2003. gada 17. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2004. gada 10. februārī, tiesvedībā

Personalrat der Feuerwehr Hamburg

pret

Leiter der Feuerwehr Hamburg.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], tiesneši K. Gulmans [*C. Gulmann*], R. Šintgens [*R. Schintgen*] (referents), J. Makarčiks [*J. Makarczyk*] un J. Klučka [*J. Klučka*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerālvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [*D. Ruiz-Jarabo Colomer*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

informējusi iesniedzējtiesu, ka Tiesa saskaņā ar Tiesas Reglamenta 104. panta 3. punktu piedāvā par lūgumu lemt, izdodot motivētu rīkojumu,

uzaicinājusi Tiesas Statūtu 23. pantā minētās personas sniegt par to savus iespējamus apsvērumus,

uzklausījusi ģenerālvokātu,

izdod šo rīkojumu.

Rīkojums

- ¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīvas 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā (OV L 183, 1. lpp.), 2. panta interpretāciju un Padomes 1993. gada 23. novembra Direktīvas 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem (OV L 307, 18. lpp.) 1. panta 3. punkta interpretāciju.

- 2 Šis lūgums Tiesai iesniegts saistībā ar prāvu starp *Personalrat der Feuerwehr Hamburg* (Hamburgas Ugunsdzēsības dienesta arodkomiteja, turpmāk tekstā — "*Personalrat*") un *Leiter der Feuerwehr Hamburg* (minētā dienesta priekšnieks, turpmāk tekstā — "*Leiter*") par Vācijas tiesību aktiem, kuros šī dienesta ātrās reaģēšanas spēkiem paredzēts nedēļas darba laiks, kas pārsniedz 48 stundas.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

- 3 Direktīva 89/391 un Direktīva 93/104 ir pieņemtas, pamatojoties uz EK līguma 118.a pantu (EK līguma 117.–120. pants ir aizstāts ar EKL 136.–143. pantu).
- 4 Direktīva 89/391 ir ietvardirektīva, kurā noteikti darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības pamatprincipi. Šie principi vēlāk sīkāk iztrādāti virknē direktīvu, starp kurām jāmin arī Direktīva 93/104.
- 5 Direktīvas 89/391 2. pantā noteikta šāda direktīvas piemērošanas joma:

"1. Šī direktīva attiecas uz visām valsts un privātas darbības nozarēm (rūpniecību, lauksaimniecību, tirdzniecību, pārvaldi, pakalpojumiem, izglītību, kultūru, izklaidi u.c.).

2. Šī direktīva nav piemērojama, ja tā ir nenovēršamā pretrunā dažu valsts dienestu darbības īpatnībām, piemēram, bruņotajos spēkos vai policijā, vai kādā īpašā civilās aizsardzības dienestā.

Tādā gadījumā darba ņēmēju drošība un veselības aizsardzība, cik iespējams, jānodrošina, apzinoties šīs direktīvas izvirzītos mērķus.”

- 6 Atbilstoši Direktīvas 93/104 1. pantam ar nosaukumu “Mērķis un darbības [piemērošanas] joma”:

“1. Šī direktīva nosaka drošības un veselības [aizsardzības] prasību minimumu attiecībā uz darba laika organizāciju.

2. Šī direktīva attiecas uz:

- a) diennakts atpūtas, nedēļas atpūtas laika un gadskārtējā atvaļinājuma minimumu, pārtraukumiem un maksimālo nedēļas darba laiku

un

- b) noteiktiem darba naktīs, darba maiņās un darba modeļu aspektiem.

3. Šī direktīva attiecas uz visiem darbības veidiem gan valsts, gan privātajā sektorā Direktīvas 89/391/EEK 2. panta nozīmē, neierobežojot šīs direktīvas 17. pantu, izņemot gaisa, dzelzceļa, autoceļu, jūras, iekšzemes ūdensceļu un ezeru transportu, jūras zvejniecību, citus darbus jūrā un prakses ārstu darbību.

4. Direktīvas 89/391/EEK noteikumi ir pilnībā piemērojami 2. punktā minētajiem jautājumiem, neskarot stingrākus un/vai īpašus noteikumus šajā direktīvā.”

7 Direktīvas 93/104 2. pantā ar virsrakstu “Definīcijas” noteikts:

“Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) “Darba laiks” ir jebkurš laikposms, kura laikā darba ņēmējs strādā, atrodas darba devēja rīcībā un veic savu darbu vai pilda pienākumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem un/vai praksi;

- 2) “Atpūtas laiks” ir jebkurš laikposms, kas nav darba laiks;

[..]”

- 8 Minētās direktīvas II iedaļā ir noteikti pasākumi, kas jāveic dalībvalstīm, lai katram darba ņēmējam nodrošinātu minimālo diennakts atpūtas laiku un nedēļas atpūtas laiku, kā arī noteikts maksimālais nedēļas darba laiks.
- 9 Attiecībā uz maksimālo nedēļas darba laiku Direktīvas 6. pantā paredzēts:

“Dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka, ievērojot nepieciešamību aizsargāt darba ņēmēju drošību un veselību:

[..]

- 2) vidējais darba laiks katru septiņu dienu laikposmā, ietverot virsstundas, nepārsniedz 48 stundas.”

- 10 Direktīvas 93/104 15. pantā noteikts:

“Šī direktīva neietekmē dalībvalstu tiesības piemērot vai ieviest normatīvus un administratīvus aktus, kas ir labvēlīgāki darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzībai, vai veicināt vai atļaut piemērot tādus koplīgumus vai starp darba devējiem un darba ņēmējiem noslēgtus nolīgumus, kas ir labvēlīgāki darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzībai.”

- 11 Saskaņā ar minētās direktīvas 16. pantu:

“Dalībvalstis var noteikt:

[..]

- 2) bāzes laikposmu, kas nepārsniedz četrus mēnešus, 6. panta piemērošanai (maksimālais nedēļas darba laiks).

[..]”

- 12 Tajā pašā direktīvā noteikta virkne izņēmumu no vairākām šīm pamatnormām, kas piemērojami, ņemot vērā atsevišķu darbības veidu īpatnības un izpildot noteiktus nosacījumus. Šajā sakarā direktīvas 17. pantā noteikts:

“1. Pienācīgi ievērojot vispārējos darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības principus, dalībvalstis var atkāpties no 3., 4., 5., 6., 8. vai 16. panta, ja, ņemot vērā attiecīgās darbības īpatnības, darba laika ilgums netiek mērīts un/vai ir normēts, vai to var noteikt paši darba ņēmēji, un jo īpaši attiecībā uz:

- a) vadošajām amatpersonām vai citām personām ar patstāvīgām lēmumu pieņemšanas tiesībām;

b) ģimenē strādājošajiem

vai

c) reliģisko ceremoniju kalpotājiem baznīcās un reliģiskās kopienās.

2. Atkāpes var pieņemt ar normatīviem un administratīviem aktiem vai koplīgumiem, vai nolīgumiem starp darba devējiem un darba ņēmējiem, ar noteikumu, ka attiecīgajiem darba ņēmējiem tiek nodrošināti līdzvērtīgi kompensācijas atpūtas laiki vai, izņēmuma gadījumos, kad objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams piešķirt šādus līdzvērtīgus kompensācijas atpūtas laikus, attiecīgajiem darba ņēmējiem nodrošina pienācīgu aizsardzību:

2.1. no 3., 4., 5., 8. un 16. panta:

[..]

c) tādas darbības gadījumā, kas saistīta ar vajadzību pēc pakalpojumu vai ražošanas nepārtrauktības, jo īpaši:

i) pakalpojumi saistībā ar uzņemšanu, ārstniecību un/vai aprūpi, ko veic slimnīcas vai līdzīgas iestādes, iestādes pēc dzīvesvietas un cietumi;

[..]

iii) preses, radio, televīzijas, kinematogrāfiskās ražošanas, pasta un telekomunikāciju pakalpojumi, ātrās palīdzības, ugunsdzēsības un civilās aizsardzības dienesti;

[..].

3. Atkāpes no 3., 4., 5., 8. un 16. panta var paredzēt koplīgumos vai nolīgumos starp darba devējiem un darbaņēmējiem valsts vai reģionālā līmenī vai, ievērojot to pieņemtos noteikumus, koplīgumos vai nolīgumos starp darba devējiem un darbaņēmējiem zemākā līmenī.

[..]

Atkāpes, kas paredzētas pirmajā un otrajā apakšpunktā, var pieļaut ar nosacījumu, ka attiecīgajiem darbaņēmējiem tiek nodrošināti līdzvērtīgi kompensācijas atpūtas laiki vai, izņēmuma gadījumos, ja objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams piešķirt šādus līdzvērtīgus kompensācijas atpūtas laikus, attiecīgajiem darbaņēmējiem nodrošina pienācīgu aizsardzību.

[..]

4. Izvēles tiesības atkāpties no 16. panta 2. punkta, kas paredzētas šā panta 2. punkta 2.1. un 2.2. apakšpunktā un 3. punktā, nedrīkst radīt bāzes laikposmu, kurš pārsniegtu sešus mēnešus.

Tomēr dalībvalstīm ir izvēles tiesības, ievērojot darba ņēmēju darba drošības un veselības aizsardzības vispārējos principus, sakarā ar objektīviem vai tehniskiem, vai ar darba organizāciju saistītiem iemesliem atļaut koplīgumos vai nolīgumos starp darba devējiem un darba ņēmējiem pusēm noteikt bāzes laikposmus, kas nekādā gadījumā nedrīkst pārsniegt 12 mēnešus.

[..]”

Valsts tiesiskais regulējums

- 13 Vācijas darba tiesībās pastāv atšķirība starp dežūrdarbu (“Arbeitsbereitschaft”), sardzes darbu (“Bereitschaftsdienst”) un darbu pēc izsaukuma (“Rufbereitschaft”).
- 14 Trīs minētās darba kategorijas nav noteiktas valsts tiesību aktos, bet gan izriet no tiesu prakses.
- 15 Dežūrdarbs (“Arbeitsbereitschaft”) ir stāvoklis, kad darba ņēmējam jābūt pastāvīgā darba devēja rīcībā darba vietā un turklāt jā saglabā nepārtraukta uzmanība, lai nepieciešamības gadījumā varētu nekavējoties rīkoties.

- 16 Sardzes darbā ("Bereitschaftsdienst") darbaņēmējam ir jāatrodas darba devēja noteiktā vietā darba devēja telpās vai ārpus tām un jābūt gatavam veikt savu darbu pēc attiecīga darba devēja rīkojuma, taču darbaņēmējam ir tiesības laikā, kad viņa profesionālie pakalpojumi nav nepieciešami, atpūsties vai nodarboties pēc saviem ieskatiem.

- 17 Darbs pēc izsaukuma ("Rufbereitschaft") ir tāds darbs, kurā darbiniekam nav jāatrodas darba devēja noteiktā vietā, bet pietiek ar to, ka darbaņēmējs ir pieejams jebkurā brīdī, lai uzsāktu savu profesionālo pienākumu veikšanu īsā laikā pēc attiecīga darba devēja rīkojuma.

- 18 Saskaņā ar pamata tiesvedībā esošo faktisko apstākļu rašanās laikā spēkā esošajām Vācijas darba tiesību normām vienīgi dežūrdarbā ("Arbeitsbereitschaft") pavadītais laiks parasti bija uzskatāms par darba laiku. Gan sardzes darbā ("Bereitschaftsdienst"), gan darbā pēc izsaukuma ("Rufbereitschaft") pavadītais laiks savukārt tika uzskatīts par atpūtas laiku, izņemot to laiku, kurā darbaņēmējs faktiski veica savus profesionālos pienākumus.

- 19 1977. gada 29. novembra Likuma par Hamburgas pavalsts ierēdņu statusu (*Hamburgisches Beamtenengesetz*, turpmāk tekstā — "*HmbBG*") (redakcijā pēc 1997. gada 11. jūnija grozījumiem) 76. pantā noteikts:

"1) Ierēdņu parastais darba laiks ir noteikts ar Senāta (Hamburgas pavalsts koleģiālā izpildvaras iestāde) noteikumiem atbilstoši otrajā un trešajā teikumā paredzētajām prasībām. Minētais darba laiks nedrīkst pārsniegt 40 stundas nedēļā.

Parastais darba laiks sardzes darbā var tikt pagarināts, ņemot vērā dienesta vajadzības; darba laiks tomēr nedrīkst pārsniegt vidēji 50 stundas nedēļā.

[..]”

- 20 Saskaņā ar 1997. gada 12. augusta Noteikumu par ierēdņu darba laiku (*Verordnung über die Arbeitszeit der Beamtinnen und Beamten*, turpmāk tekstā — “*ArbzVO*”) 1. pantu:

“1) Parastais ierēdņu nedēļas darba laiks ir vidēji 40 stundas. Parasto dienas darba laiku nosaka kā attiecīgo daļu no parastā nedēļas darba laika.

2) Piemērojot izņēmumu no 1. punkta, parasto nedēļas darba laiku, ņemot vērā dienesta vajadzības, var pagarināt līdz vidēji 50 stundām, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku. Ātrās reaģēšanas darbos iesaistīto ugunsdzēsības dienesta darbinieku parastais nedēļas darba laiks, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku, ir vidēji 48 stundas.”

- 21 Minētā *ArbzVO* norma ar 1998. gada 15. decembra noteikumiem tika grozīta šādi:

“1997. gada 12. augusta Noteikumu par ierēdņu darba laiku 1. panta 2. punkta otrajā teikumā [...] skaitlis “48” tiek aizstāts ar skaitli “50”.”

Pamata prāva un prejudiciālais jautājums

- 22 No Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka 1991. gada 18. jūlijā lietas dalībnieki pamata prāvā noslēdza koplīgumu, ko piemēro no 1990. gada 1. aprīļa, par to ierēdņu darba laiku, kas iesaistīti ātrās reaģēšanas darbos un nodrošina “darbu maiņas” ugunsgrēku vietās. Minētajā koplīgumā parastais nedēļas darba laiks noteikts vidēji 48 stundas, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku.
- 23 1999. gada sākumā *Leiter* iesniedza jaunu koplīguma projektu, lai ar to no 1999. gada 1. janvāra aizstātu 1991. gada 18. jūlija koplīgumu, jaunajā projektā paredzot parasto nedēļas darba laiku pagarināt no 48 līdz 50 stundām, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku.
- 24 *Personalrat* atteicās apstiprināt minēto projektu. Tā kā lietas dalībnieki pamata prāvā nepanāca vienošanos, *Leiter* vērsās pie samierināšanas iestādes, kas 1999. gada 25. oktobrī *Personalrat* vārdā un vietā apstiprināja jauno koplīgumu (turpmāk tekstā — “Apstrīdētais koplīgums”).
- 25 *Personalrat* 2000. gada 12. decembrī uzteica Apstrīdēto koplīgumu, uzteikumam stājoties spēkā nekavējoties, pamatojot uzteikumu ar to, ka saskaņā ar tās viedokli koplīgums neatbilst Direktīvas 89/391 un Direktīvas 93/104 prasībām.
- 26 Pēc tam *Personalrat* vērsās *Verwaltungsgericht Hamburg* (Hamburgas Administratīvā tiesa), kas celto prasību noraidīja ar rīkojumu.

- 27 *Personalrat* iesniedza apelācijas sūdzību *Oberverwaltungsgericht Hamburg* (Hamburgas Augstākā administratīvā tiesa), kas noraidīja pamatprasījumu atzīt Apstrīdēto koplīgumu par nepiemērojamu, bet atzina par pamatotu pakārtoto prasījumu, ar ko lūgts atzīt par nelikumīgu samierināšanas iestādes 1999. gada 25. oktobra lēmumu.
- 28 Gan *Personalrat*, gan *Leiter* par minēto *Oberverwaltungsgericht* lēmumu kasācijas kārtībā iesnieguši sūdzību *Bundesverwaltungsgericht* (Federālā administratīvā tiesa).
- 29 Minētās tiesas skatījumā strīda izšķiršana atkarīga no atbildes uz jautājumu par Kopienu tiesībām, kas vēl nav noskaidrota Tiesas judikatūrā.
- 30 Pat ja Apstrīdētā koplīguma juridiskais pamats ir *HmbBG* un *ArbzVO*, kuros izdarīti grozījumi 1998. gada 15. decembrī, minētie valsts tiesību akti, kuros, ņemot vērā dienesta vajadzības, pieļauts vidējais nedēļas darba laiks līdz pat 50 stundām, nebūtu piemērojami, ja tie būtu pretrunā Direktīvas 93/104 6. panta 2. punktam, kurā maksimālais nedēļas darba laiks noteikts 48 stundas. Šajā sakarā ir jānoskaidro, vai minēto direktīvu var piemērot ierēdņiem, kas profesionālā ugunsdzēsības dienestā iesaistīti ātrās reaģēšanas darbos.
- 31 Ņemot vērā to, ka, pirmkārt, Direktīvas 93/104 1. panta 3. punktā direktīvas piemērošanas joma ir noteikta, tieši atsaucoties uz Direktīvas 89/391 2. pantu, un, otrkārt, saskaņā ar minētā 2. panta 2. punkta pirmo daļu šī direktīva nav piemērojama, ja tā ir nenovēršamā pretrunā dažu valsts dienestu, piemēram, bruņoto spēku vai policijas, vai kāda īpaša civilās aizsardzības dienesta, darbības īpatnībām, būtu jāizvērtē, vai kāds no šiem izņēmumiem neattiecas arī uz ugunsdzēsības dienestu.

- 32 Tādējādi, tā kā ugunsdzēsības dienesta galvenais uzdevums ir cīnīties pret ugunsgrēkiem un tā kā turklāt tā darbiniekiem likumā noteikts pienākums sniegt palīdzību nelaimes gadījumos vai citās ārkārtas situācijās, ugunsdzēsības dienestu varētu uzskatīt par daļu no valsts organizētās drošības sistēmas, kas ietver arī bruņotos spēkus un policiju, kas kā piemēri minēti Direktīvas 89/391 2. panta 2. punktā, vai par civilās aizsardzības dienesta daļu, un tādēļ ugunsdzēsības dienestā nodarbinātās personas vienā vai otrā gadījumā nevarētu vispār izslēgt no minētās direktīvas un līdz ar to arī no Direktīvas 93/104 piemērošanas jomas.
- 33 Iesniedzējtiesas skatījumā tomēr Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmo daļu ir iespējams interpretēt arī tā, ka vismaz Direktīvas 93/104 6. panta 2. punktā noteiktais maksimālais nedēļas darba laiks ir piemērojams arī ugunsdzēsības dienesta darbiniekiem, kas piedalās ātrās reaģēšanas darbos. Par labu šādai interpretācijai iestājas gan pirmās minētās normas teksts, gan tās jēga un mērķis.
- 34 Ņemot vērā, ka šādos apstākļos *Bundesverwaltungsgericht* izskatītās lietas izspriešanai ir nepieciešama Kopienų tiesību interpretācija, minētā tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai Direktīvas 93/104 [..] 1. panta 3. punkta noteikumi kopā ar Direktīvas 89/391 [..] 2. panta 2. punkta noteikumiem ir jāinterpretē tā, ka pirmā minētā direktīva nav piemērojama valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas spēku darba laikam?”

Par prejudiciālo jautājumu

- 35 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 89/391 2. pants un Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkts jāinterpretē tā, ka tāds valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas spēku veiktais darbs, kāds aplūkots pamata tiesvedībā, ietilpst minēto direktīvu piemērošanas jomā un tādējādi ar Direktīvas 93/104 6. panta 2. punktu aizliegts pārsniegt maksimālo nedēļas darba laiku 48 stundu garumā, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku.
- 36 Tā kā, ņemot vērā Tiesas judikatūru, nav nekādu šaubu par atbildi uz šo jautājumu, Tiesa saskaņā ar Tiesas Reglamenta 104. panta 3. punktu informēja iesniedzējtiesu par piedāvājumu lemt, izdodot motivētu rīkojumu, un uzaicināja Tiesas Statūtu 23. pantā minētās personas sniegt par to savus iespējamus apsvērumus.
- 37 Atbildot uz Tiesas uzaicinājumu, *Personalrat* un Eiropas Kopienu Komisija atkārtoti pauda savu rakstveida procesā pausto nostāju, norādot, ka, ņemot vērā it īpaši Tiesas 2004. gada 5. oktobra spriedumu apvienotajās lietās no C-397/01 līdz C-403/01 *Pfeiffer* u.c. (Krājums, I-8835. lpp.), atbildi uz uzdoto prejudiciālo jautājumu var skaidri secināt no Tiesas judikatūras un līdz ar to lēmuma pieņemšana, izdodot motivētu rīkojumu, ir pamatota. *Leiter* un Nīderlandes valdība savukārt pauda pretēju viedokli. Tomēr viņu minētie apgalvojumi nebija pietiekami, lai liktu Tiesai atteikties no izvēlētās procesuālās pieejas.
- 38 Lai atbildētu uz prejudiciālo jautājumu, kas formulēts šī rīkojuma 35. punktā, vispirms jāatgādina, ka Direktīvas 93/104 1. panta 3. punktā minētās direktīvas

piemērošanas joma ir noteikta, tieši atsaucoties uz Direktīvas 89/391 2. pantu. Tāpēc, lai izvērtētu, vai tāda darbība kā valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas spēku veiktais darbs ietilpst Direktīvas 93/104 piemērošanas jomā, vispirms jāpārbauda, vai šāda darbība ietilpst Direktīvas 89/391 piemērošanas jomā (skat. 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā *C-303/98 Simap, Recueil*, I-7963. lpp., 30. un 31. punkts).

- 39) Saskaņā ar Direktīvas 89/391 2. panta 1. punktu šī direktīva attiecas uz "visiem darbības veidiem gan valsts, gan privātajā sektorā", kuros vispārīgā nozīmē tai skaitā ietilpst arī pārvaldes darbība un pakalpojumu sniegšana.
- 40) Saskaņā ar šī paša panta 2. punkta pirmo daļu minētā direktīva tomēr nav piemērojama, ja tā ir nenovēršamā pretrunā kāda specifiska valsts dienesta, piemēram, bruņoto spēku vai policijas, vai kāda civilās aizsardzības dienesta darbības īpatnībām.
- 41) Šajā sakarā Tiesa jau ir atzinusi, ka iepriekšējā punktā minētais izņēmums neattiecas uz ātrās palīdzības ambulatorajā dienestā vai neatliekamās medicīniskās palīdzības automašīnās strādājošo pirmās palīdzības sniedzēju darbu, kas tādas organizācijas kā *Deutsches Rotes Kreuz* (Vācijas Sarkanais Krusts) organizētus palīdzības pakalpojumus sniedz cietušajiem vai slimajiem (iepriekš minētais spriedums lietās *Pfeiffer* u.c., 51. punkts).
- 42) Tiesa uzskatīja, ka gan no Direktīvas 89/391 mērķa, proti, darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības uzlabošanas sekmēšanas darbā, gan no minētās direktīvas 2. panta 1. punkta teksta izriet, ka minētās direktīvas piemērošanas joma ir jāizprot paplašināti. Tiesa no tā secināja, ka minētā panta 2. punkta pirmajā daļā noteiktie izņēmumi no direktīvas piemērošanas jomas interpretējami sašaurināti (skat. iepriekš minēto spriedumu lietās *Pfeiffer* u.c., 52. punkts).

- 43 Iepriekš minētā sprieduma lietās *Pfeiffer* u.c. 53. punktā Tiesa ir precizējusi, ka ar Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmo daļu no minētās direktīvas piemērošanas jomas izslēgti nevis civilās aizsardzības dienesti vispār, bet vienīgi šo dienestu "atsevišķas īpašas darbības", kuru īpatnības ir nenovēršamā pretrunā minētās direktīvas noteikumu piemērošanai.
- 44 Šī paša iepriekš minētā sprieduma lietās *Pfeiffer* u.c. 54. punktā Tiesa ir secinājusi, ka, tā kā minētais izņēmums no Direktīvas 89/391 piemērošanas jomas formulēts plaši, tas ir interpretējams, sašaurinot izņēmuma piemērojamību tiktāl, cik tas ir noteikti nepieciešams, lai neapdraudētu tās intereses, ko dalībvalstīm ar to atļauts aizsargāt.
- 45 Iepriekš minētā sprieduma lietās *Pfeiffer* u.c. 55. punktā Tiesa šajā sakarā ir atzinusi, ka izņēmums Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzēts vienīgi ar mērķi nodrošināt par drošību, veselības aizsardzību un sabiedrisko kārtību atbildīgo dienestu sekmīgu darbību ārkārtēji smagos plaša mēroga, piemēram, katastrofas, apstākļos, kuru galvenā pazīme ir tāda, ka tie varētu radīt vērā ņemamus draudus darba ņēmēju drošībai un/vai veselībai un tajos pēc būtības nav iespējams plānot ātrās reaģēšanas un glābšanas vienību darbu.
- 46 Neskatoties uz to, Tiesas skatījumā minētajā normā norādītais civilās aizsardzības darbs šaurā nozīmē ir jānošķir no cietušajiem vai slimajiem sniegtiem glābšanas pakalpojumiem, kas izvērtēti lietās, kurās pasludināts iepriekš minētais spriedums lietās *Pfeiffer* u.c. Lai gan minētajās lietās izvērtētajam glābšanas dienestam jārikojas situācijās, kas būtībā nav paredzamas, šādam dienestam tieši uzticēto uzdevumu ietvaros veiktās darbības arī parastos apstākļos nevar organizēt iepriekš, tai skaitā

nav iespējams novērst personāla drošības un/vai veselības iespējamo apdraudējumu un paredzēt viņu darba laiku (skat. iepriekš minēto spriedumu lietās *Pfeiffer* u.c., 56. un 57. punkts).

- 47 Tāpēc iepriekš minētā sprieduma lietās *Pfeiffer* u.c. 58. punktā Tiesa secināja, ka minētajam dienestam nav tādu īpatnību, kas būtu nenovēršamā pretrunā Kopienu noteikumu par darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību piemērošanai, un tādējādi uz minēto dienestu neattiecas Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmajā daļā minētais izņēmums un minētā direktīva ir šim dienestam piemērojama.
- 48 Arī pamata tiesvedībā izvērtējamajai valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas spēku darbībai ne tās īstenošanas apstākļu, ne rakstura ziņā nav tādu īpatnību kā iepriekš minētajās lietās *Pfeiffer* u.c. izvērtētajai darbībai, un tādēļ šajā spriedumā sniegto Direktīvas 89/391 interpretāciju var attiecināt arī uz šo lietu.
- 49 Šajā sakarā jāuzsver, ka, ņemot vērā ne tikai Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmās daļas tekstu, ar kuru, pamatojoties uz apsvērumu, ka minēto darbību īpatnības ir nenovēršamā pretrunā minētās direktīvas noteikumu piemērošanai, no minētās direktīvas piemērošanas jomas ir izslēgtas tikai dažas īpašas darbības, ko var īstenot gan valsts dienesti, gan civilās aizsardzības dienesti, bet, ņemot vērā arī minētā izņēmuma pamatojumu, kas izriet no iepriekš minētā sprieduma lietās *Pfeiffer* u.c. 55.–57. punkta, ar minēto normu nevar pamatot dalībvalsts pieņēmumu, ka norādītais izņēmums vispārēji attiecas uz visām attiecīgajās jomās īstenojamām darbībām.

50 Gluži pretēji, gan no Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmās daļas teksta, gan struktūras izriet, ka minētā norma attiecas uz konkrētu dienestu atsevišķām īpašām darbībām, kuru nepārtrauktība ir būtiska, lai nodrošinātu personu un mantas aizsardzību, un kuru dēļ, ņemot vērā šo nepārtrauktības prasību, var nebūt iespējams pilnībā piemērot Kopienu tiesību aktus darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzības jomā.

51 Direktīvas 89/391 piemērošanas jomas noteikšanai Kopienu likumdevēja izmantotais kritērijs ir pamatots nevis ar darba ņēmēju piederību dažādām minētās direktīvas 2. panta 2. punkta pirmajā daļā norādītajām darbības nozarēm, aplūkojot tās vispārīgi, piemēram, bruņotajiem spēkiem, policijai un civilajai aizsardzībai, bet gan vienīgi ar minētajās nozarēs darba ņēmēju veiktu atsevišķu uzdevumu īpatnībām, kas pamato izņēmumus no direktīvā minētajiem noteikumiem, ņemot vērā absolūto nepieciešamību nodrošināt efektīvu iedzīvotāju aizsardzību. Līdz ar to drošības nodrošināšanas un glābšanas dienestu darbības, kas minētās normas izpratnē veiktas parastos apstākļos, ietilpst Direktīvas 89/391 piemērošanas jomā.

52 Tādēļ minētā direktīva šajā gadījumā attiecas uz ugunsdzēsības dienesta darbību, pat ja to veic ātrās reaģēšanas spēki un neņemot vērā to, vai attiecīgo darbību mērķis ir cīnīties pret ugunsgrēku vai sniegt cita veida glābšanas pakalpojumus, ja vien darbības tiek veiktas parastos apstākļos un atbilstoši attiecīgā dienesta uzdevumiem, neatkarīgi no tā, ka ar minētajām darbībām īstenotās operācijas būtībā nav paredzamas un var radīt zināmu apdraudējumu tās veicošo darba ņēmēju drošībai un/vai veselībai.

53 Izņēmumus no šādas Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmās daļas interpretācijas var piemērot tikai ārkārtas gadījumos, kad pienācīgi iedzīvotāju

aizsardzības pasākumu īstenošanai nopietnās kolektīva riska situācijās ir nepieciešams, lai personāls, kam jācīnās pret šāda rakstura situācijām, savas darbības mērķim piešķirtu absolūtu prioritāti, lai to vispār būtu iespējams sasniegt.

54 Tas pats attiecas arī uz dabas vai tehnoloģiju katastrofām, atentātiem, nelaimes gadījumiem vai citiem līdzīga rakstura notikumiem, kuru nopietnības un mēroga dēļ nepieciešams veikt neatliekamus pasākumus iedzīvotāju dzīvības, veselības un drošības aizsardzībai un kuru pienācīga īstenošana būtu apgrūtināta, ja būtu jāievēro visi Direktīvas 89/391 un Direktīvas 93/104 noteikumi.

55 Situācijās, kurām raksturīgas šādas iezīmes, nepieciešamībai novērst draudus vispārējo interešu prasībām nodrošināt iedzīvotāju drošību un neaizskaramību, ņemot vērā atsevišķām īpašām darbībām raksturīgas īpatnības, uz noteiktu laiku ir jāpiešķir lielāka nozīme nekā minēto direktīvu mērķim nodrošināt darba ņēmēju drošību un veselību. Tādēļ it īpaši nebūtu saprātīgi darba devējiem likt nodrošināt profesionālo risku efektīvu novēršanu un plānot glābšanas darbos nodarbināto darba laiku.

56 Tomēr pat šādā ārkārtas situācijā Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmajā daļā kompetentām iestādēm noteikts pienākums "cik iespējams" nodrošināt darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību.

- 57 Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir jāsecina, ka Direktīvas 89/391 2. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētais izņēmums principā neattiecas uz valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas darbību, bet, gluži pretēji, tā ietilpst minētās direktīvas piemērošanas jomā, ciktāl tā tiek īstenota parastos apstākļos.
- 58 Attiecībā it īpaši uz Direktīvu 93/104, no tās 1. panta 3. punkta paša teksta izriet, ka direktīvu piemēro visām privātā vai valsts sektora darbības nozarēm, kas norādītas Direktīvas 89/391 2. pantā, izņemot dažas izsmeļoši uzskaitītas īpašas darbības.
- 59 Tā kā neviena no uzskaitītajām īpašajām darbībām tomēr nav saistīta ar pamata tiesvedībā izvērtējamo dienestu, iesniedzējtiesas norādītā veida darbība ietilpst Direktīvas 93/104 piemērošanas jomā.
- 60 Kā Komisija to pamatoti ir norādījusi, šādu secinājumu nostiprina arī apstākļi, ka ugunsdzēsības dienests *inter alia* tieši norādīts Direktīvas 93/104 17. panta 2. punkta 2.1. daļas c) apakšpunkta iii) ievilkumā. Šāda norāde būtu pilnīgi nelietderīga, ja attiecīgā darbība ar Direktīvas 93/104 1. panta 3. punktu pilnībā jau būtu izslēgta no minētās direktīvas piemērošanas jomas. Gluži pretēji, minētā norāde apstiprina Kopienų likumdevēja atzīto principu, ka minētā direktīva ir piemērojama šāda rakstura darbībām, tomēr paredzot iespēju ārkārtējos apstākļos atkāpties no atsevišķiem īpašiem minētās direktīvas noteikumiem (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietās *Pfeiffer* u.c., 62. punkts).

61 Nemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu jāatbild tādējādi, ka Direktīvas 89/391 2. pants un Direktīvas 93/104 1. panta 3. punkts jāinterpretē šādi:

- tāda valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas spēku veiktā darbība, kāda tiek izvērtēta pamata tiesvedībā, parasti ietilpst minēto direktīvu piemērošanas jomā, un līdz ar to ar Direktīvas 93/104 6. panta 2. punktu principā ir aizliegts pārsniegt paredzēto nedēļas darba laika maksimālo 48 stundu apjomu, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku;

- minēto darba laika maksimālo apjomu tomēr var pārsniegt nopietnos un liela mēroga ārkārtas apstākļos, kad mērķa nodrošināt sabiedrisko interešu — sabiedriskās kārtības, veselības un drošības — aizsardzību īstenošanai nepieciešamo dienestu pienācīgai darbībai uz noteiktu laiku ir jāpiešķir lielāka nozīme nekā mērķim nodrošināt ātrās reaģēšanas un glābšanas spēkos iesaistīto darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, kaut gan pat šādā ārkārtas situācijā, ciktāl iespējams, ir jāīsteno Direktīvas 89/391 mērķis.

Par tiesāšanās izdevumiem

62 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) izdod rīkojumu:

Padomes 1989. gada 12. jūnija Direktīvas 89/391/EEK par pasākumiem, kas ieviešami, lai uzlabotu darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā, 2. pants un Padomes 1993. gada 23. novembra Direktīvas 93/104/EK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem 1. panta 3. punkts ir jāinterpretē šādi:

- tāda valsts ugunsdzēsības dienesta ātrās reaģēšanas spēku veiktā darbība, kāda tiek izvērtēta pamata tiesvedībā, parasti ietilpst minēto direktīvu piemērošanas jomā, un līdz ar to ar Direktīvas 93/104 6. panta 2. punktu principā ir aizliegts pārsniegt paredzēto nedēļas darba laika maksimālo 48 stundu apjomu, ieskaitot sardzes darbā pavadīto laiku;

- minēto darba laika maksimālo apjomu tomēr var pārsniegt nopietnos un liela mēroga ārkārtas apstākļos, kad mērķa nodrošināt sabiedrisko interešu — sabiedriskās kārtības, veselības un drošības — aizsardzību īstenošanai nepieciešamo dienestu pienācīgai darbībai uz noteiktu laiku ir jāpiešķir lielāka nozīme nekā mērķim nodrošināt ātrās reaģēšanas un glābšanas spēkos iesaistīto darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību, kaut gan pat šādā ārkārtas situācijā, ciktāl iespējams, ir jāīsteno Direktīvas 89/391 mērķis.

[Paraksti]